

De verdamping van België

De Standaard, zaterdag 15 januari 2011

Van PHILIPPE VAN PARIJS mag België verdampen, 'hoe vlugger, hoe beter'. Maar zoals we nu bezig zijn, zal het nog lang duren voor België klaar is op een elegante manier in Europa op te gaan.

Zijn we goed op weg naar de verdamping van België? Helaas niet. Helaas? Jawel. Want er is niets pervers aan de wens dat België op een mooie dag in rook opgaat en de Europese Unie de rol van de huidige Belgische federatie overneemt als beschermende koepel voor onze nauw verstrengelde gewesten. Integendeel. De solidariteit verruimen zonder ze te verzwakken, is een stap voorwaarts voor de beschaving. Ons op grotere schaal democratisch organiseren zou het algemene belang effectiever kunnen dienen. Als dat het einddoel is, leve de verdamping van België. Hoe vlugger, hoe beter.

Het probleem is natuurlijk dat de obstakels voor een effectieve democratie en een gulle solidariteit op het Europese niveau in de grond dezelfde zijn als op het Belgische, met het verschil dat de Europese Unie met een dertigtal verschillende publieke opinies moet leven in plaats van slechts twee. Men kan zich voorstellen dat ze ooit de Belgische federatie zal kunnen vervangen, maar eerst zal België de weg moeten wijzen, door instellingen tot stand te brengen die ondanks de onomkeerbare dualiteit van de publieke opinies een democratische werking zonder voortdurende blokkeringen mogelijk maken, en een gulle solidariteit zonder chronische rancune.

Zij die willen dat België verdampt en zij die willen dat het goed functioneert, moeten dus beseffen dat ze elkaars objectieve bondgenoten zijn. Voor de eersten is het even absurd om een verrottingsstrategie te volgen als voor de tweeden om *'Touche pas à mon pays!'* te roepen. We moeten integendeel de

instellingen grondig aanpassen, in het kader van de hervorming waarover nu wordt onderhandeld en van de vele andere die erop zullen volgen. We moeten beetje bij beetje niet alleen het unitaire België waarvan de 19de eeuw droomde achter ons laten, maar ook het bi-communautaire België dat de 20ste eeuw heeft voortgebracht. We hebben een eenvoudigere, effectieve, solidaire federatie nodig van vier gewesten, elk met hun eigen sterke identiteit en met een uitgebreid, coherent geheel van bevoegdheden.

Knoeiërs en 'staatslieden'

Als dat de richting is, zijn we dan goed op weg? Een beetje, maar veel te moeizaam. Waarom doen we het niet sneller en beter? Niet omdat de mensen die aan het roer staan knoeiërs zouden zijn die we maar door echte 'staatslieden' moeten vervangen zodat alles voor elkaar zou komen. Gelet op de beperkingen waarmee ze werken, doen ze het niet zo slecht trouwens vaak met grote persoonlijke offers die respect afdwingen.

Het zijn die beperkingen die verminderd moeten worden. Eerst door een evidente perversiteit van ons politieke bestel te wijzigen. Vóór de verkiezingen dwingt dat bestel de twee groepen van politieke partijen tot een opbod van beloften die alleen bij de leden van de andere gemeenschap in slechte aarde vallen. Daarna dwingt het de partijen die een regering moeten vormen om veel van die beloften te verloochenen, omdat ze onverzoenbaar zijn met die van de andere kant.

De nationale politieke partijen zullen nooit terugkeren. Bij gebrek daaraan is er een essentiële voorwaarde om het echt beter te doen dan nu: de mensen die de federatie willen besturen, moeten de mogelijkheid krijgen om stemmen te winnen door te tonen dat ze oor hebben voor de eisen van de kiezers van de andere gemeenschap. Zonder een federale kieskring, schreef de Groep Pavia (*DS 6 november 2007*), 'zal het de volgende keer nog erger zijn'. Het is deze keer inderdaad nog erger. En als er

niets in deze richting gebeurt, zal het na de volgende verkiezingen zeker niet beter worden.

Het wordt hoog tijd dat iedereen beseft dat een dergelijke hervorming niet bedoeld is om 'de Belgische natie uit haar coma te doen ontwaken' (in de formulering die Ian Buruma in dit verband aan Bart De Wever toeschrijft (*The New Yorker*, 10 januari 2011)). Ze is integendeel een voorwaarde om een minder moeizame vooruitgang mogelijk te maken naar een effectievere werking van een sterk gedecentraliseerde Belgische federatie die zal kunnen leiden - wanneer Europa klaar zal zijn om het over te nemen - tot de verdamping van het land. Als men dat niet begrijpt, zal de opeenvolging van crisissen niet tot de verdamping van België leiden maar alleen, onder druk van de financiële markten, tot de verdamping van de centen van de Belgen en dus vooral van de Vlamingen, die zowel (gemiddeld 15procent) rijker als (80procent) talrijker zijn dan de Walen.

Om de voorwaarden van een nieuwe dynamiek te scheppen, moeten we echter niet alles van de politiek verwachten. Journalisten, kunstenaars en academici hebben een even essentiële rol te spelen om een klimaat tot stand te brengen dat ons helpt om elkaar te leren kennen, naar elkaar te luisteren, te begrijpen wat er achter de eisen van de anderen schuilgaat, en om lang voor de onderhandelingen echte win-winoplossingen uit te dokteren. Als je het uit die invalshoek bekijkt, kun je niet zeggen dat er niets gebeurt. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het bicommunautaire cultuurnetwerk van Brussel, het inter-universitaire initiatief Re-Bel of het ongekende feit dat de uitzending Plan B van de VRT tegelijkertijd door meer dan 200.000 Nederlandstaligen en (dankzij ondertiteling) meer dan 100.000 Franstaligen werd gevolgd.

Niet zeuren of tieren

Dat is prima, maar het kan beter. Zonder romantiek maar met het gewettigde gevoel dat we met iets belangrijks bezig zijn, en niet alleen voor onszelf. Omdat wij (en de buitenlandse

waarnemers nog veel meer) de moeilijkheid van de Belgische uitdaging onderschatten, kan het gebeuren dat we somber of hopeloos worden, beschaamd over onze leiders en over onszelf. Willen we vooruitgang boeken, moeten we niet zeuren of tieren maar de tijd nemen om echt naar elkaar te luisteren en met vallen en opstaan vernuftige compromissen uit te werken waarvan eerlijk kan worden gezegd dat ze in ieders belang zijn. Er zit daar iets van in de nota van bemiddelaar Johan Vande Lanotte. Genoeg zelfs om er een noodzakelijke referentie van te maken voor alle latere onderhandelingen. Maar deze keer, en de volgende keren, zullen we het veel beter moeten doen. Opdat België op een dag schadeloos zou kunnen verdampen, moeten we vandaag dringend aan de slag om het beter te maken.

www.paviagroup.be

www.rethinkingbelgium.eu

PHILIPPE VAN PARIJS

Wie? Ethicus aan de UCL en gasthoogleraar aan de KU Leuven.

Wat? België saboteren met de blik op Europa is niet slim.

Waarom? Wie bewijst dat België niet werkt, wekt ernstige twijfels of de EU wel kan werken.